

міста, так і долі українців в конфлікті двох цивілізацій. Характерно, що автори ненав'язливо демонструють, що Україна не йде в Європу – вона вже є частиною Європи. Загальний тон творів доволі стриманий. Хепі-енд голлівудського типу жанром не передбачається, але автори не віднімають у своїх героїв (та читачів) надію.

Отже, одним з векторів розвитку сучасної української літератури може бути написання творів, які б привертали увагу до того неповторного, прекрасного і гідного, що було (і є) в українській історії, не впадаючи в фальшиву бравурність, але й уникаючи зображення України та її народу лише в контексті перманентних втрат та фатальних помилок. Було б бажано розширювати жанровий діапазон, створювати нові образи персонажів, які були б не жертвами обставин, а героями з активною життєвою позицією, з якими хотілося б ідентифікуватися. І ідеалі художня література може стати потужним засобом розкриття в історії країни того гідного, що варто успадкувати від минулого і нести в майбутнє.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-3>

ASPECTS OF THE RESEARCH OF THE CATEGORY MUSICAL THINKING IN THE MODERN SCIENTIFIC SPACE

АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ «МУЗИЧНЕ МИСЛЕННЯ» В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ПРОСТОРИ

Mazur I. V.

*Candidate of Art History,
Associate Professor at the Department
of Musicology, Instrumental Training
and Methods of Music Education
Khmelnyskyi Humanitarian and
Pedagogical Academy
Khmelnyskyi, Ukraine*

Mazur I. B.

*кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри музикознавства,
інструментальної підготовки
та методики музичної освіти
Хмельницька гуманітарно-
педагогічна академія
м. Хмельницький, Україна*

Сучасний науковий простір оперує інноваційними дослідженнями та розробками стосовно багатьох проблем культурно-мистецького спрямування. Одним із пріоритетних питань музикознавства протягом певного історичного часу є проблема дефініції категорії «музичне мислення», яка й досі вважається актуальною й потребує детального і

ретельного вивчення із врахуванням сучасного досвіду дослідницької діяльності. Розробки сучасних наукових напрямів – теорії інформації, загальної теорії систем, символічної логіки, структурної лінгвістики, семіотики надають можливість стверджувати про кардинальну й якісну зміну поглядів до різноманітних явищ музичного простору, що дозволяє розглянути окреслену проблематику з позицій взаємодії структурних компонентів музичного мислення на різних рівнях взаємозв'язків.

Вивчення проблеми сутності та визначення специфіки музичного мислення передбачає окреслення категорії «мислення» у загальному розумінні. Сучасні численні дослідження надають можливість стверджувати, що мислення визначається як процес узагальненого відображення дійсності, який виникає і утворюється завдяки чуттєвого пізнання людини, в основі якого лежить практичний досвід особистості. Мислення, яке розглядається як соціально-історичний феномен, досліджується багатьма сучасними науковими галузями: філософія вивчає процес мислення з точки зору співвідношення в ньому суб'єктивного і об'єктивного, чуттєвого і раціонального, емпіричного і теоретичного; логіка розглядає форми, правила та основні операції мислення; кібернетика вивчає процес мислення у зв'язку з необхідністю технічного моделювання розумових операцій у формі «штучного інтелекту»; психологія розглядає мислення як актуальну діяльність людини, яка мотивована власними потребами і спрямована цілями особистісного наповнення і значення; мовознавство вивчає мислення в аспекті його співвідношення відносно мови і мовлення; естетика розглядає процес мислення в аспекті творення та сприйняття художніх цінностей; наукознавство вивчає історію, теорію і практику наукового пізнання, його закономірності та принципи; нейрофізіологія розглядає фізіологічні механізми мислення, які пов'язані з мозковим субстратом; психопатологія розкриває різні види порушень нормальних функцій мислення; етологія вивчає передумови та особливості розвитку мислення у тваринному світі.

Музичне мислення – визначальна категорія музичного мистецтва, складається з багатьох компонентів, яким притаманна певна специфічність. Зрозуміти й усвідомити сутність обраної категорії стає можливим лише за умови з'ясування і виявлення системних якостей музичного мислення, які потрібно й необхідно розглядати у їхній сукупності та взаємозв'язках. Визначення системних якостей музичного мислення передбачає виявлення змістовної характеристики обраної категорії. Складність, наявність певних компонентів, які характеризуються специфічністю й особливістю, визначення зв'язків

між ними, принципів взаємодії й взаємовпливу між ними мають враховуватися як поважна причина тієї ситуації, яка склалася у сучасному музикознавчому просторі: визначення дефініції категорії «музичне мислення» має розглядатися як одна з пріоритетних проблем сучасного музикознавства.

Операції мисленнєвої діяльності – аналіз і синтез необхідно розглядати у єдності і постійному взаємозв'язку. Однак, домінування функцій тієї чи іншої півкулі людського мозку приводить до переважання, панування однієї з них. Сучасні експериментально-психологічні дослідження надають можливість стверджувати, що у музикантів з абсолютним слухом переважає операція аналізу, яка призводить до констатації факту про наявність диференціального стилю мислення (домінуюча роль правої півкулі мозку). Музикантам, які не володіють абсолютним слухом, притаманним є інтегральний стиль мислення, що свідчить про домінування лівої півкулі мозку. Зазначимо, що специфіка музичного мислення визначається індивідуальною творчою спрямованістю. В даному контексті доцільно зазначити, що музична імпровізація виступає фактором розвитку музично-творчого мислення, яке відображається на оригінальності імпровізації, особливостях мелодичних, ритмічних, гармонічних і стилістичних пріоритетів. Науковцями доведено, що музична імпровізація сприяє активізації й розвитку музично-творчого мислення.

Проблема розвитку музичного мислення особистості передбачає вивчення значення музичного мислення, визначення ролі й функцій у досягненні професійної усвідомленості як інтегративної мисленнєвої характеристики, яка забезпечує розуміння та усвідомлення цілісності й структурності музичного процесу. Підкреслюється роль рефлексивного управління та рефлексивного моделювання процесом розвитку музичного мислення. Результати досліджень дозволяють констатувати, що рефлексивне управління в цьому випадку сприяє розвитку раціонально-творчої індивідуальності. Рефлексивне моделювання детермінує розвиток діалогічного мислення, актуалізацію самостійності ідей, суджень, умовисновків, активізацію самокритики, пріоритетність вирішення складних завдань.

У дослідженнях, присвячених музичному мисленню визначено, що процес переходу від дивергентного мислення до конвергентного має розглядатися як частина творчого процесу в музиці. При цьому, активізація якостей екстенсивності, гнучкості, оригінальності, тональних, ритмічних образів і синтаксису виступають визначальними моментами музичного мислення, поряд з мотиваційними характеристиками уявлення, такими як

незалежність, зацікавленість і впевненість у собі. У даному контексті заслуговують особливої уваги сучасні музикознавчі дослідження, в яких розглядаються питання протиріччя між індивідуальним і колективним, предметно-спільним і предметно-специфічним підходами до творчості, спираючись на певний досвід й розробки в галузі музики і когнітивної науки, що дозволяє розглядати ряд аналітичних ресурсів і теорії виміру музичного мислення і творчості. Особлива увага приділяється одному з визначальних параметрів (ознак) музичної творчості – наявності розвинутого почуття ритму.

Незважаючи на те, що творчість і музичне мислення тісно взаємопов'язані між собою, мають чимало спільного, необхідно зазначити про відміну між цими двома поняттями. Музичне мислення спрямовано на пізнання реально існуючого, об'єктивного світу та оточуючої реальності, творчість пов'язана з перебудовою, оновленням і удосконаленням світу, реальності, дійсності. У якості основної форми музичного мислення доцільно розглядати музично-слухові уявлення, зокрема, їх інтонаційний аспект.

Виходячи з окреслених моментів і розглянутих аспектів сучасного наукового простору, необхідно визначити: музичне мислення – це художнє мислення у межах музичного мистецтва, в якому пріоритетна і важлива роль відводиться музично-слуховим уявленням й інтерпретаціям акустичних вражень. У цьому контексті актуалізується проблема музичних образів, музичної інтонації, музично-слухових уявлень як інтонаційного процесу, який відображає особливості музичного мислення в соціокультурному контексті.

Література:

1. Зінкевич О. С. Логіка художнього процесу як історико-методологічна проблема. Ставропігійські філософські студії : зб. статей. Львів : Ставропігійон, 2009. С. 45–55.

2. Ільченко О. О. Питання сутності і структури музичного мислення. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського : збірник наукових праць. Київ, 2003. Вип. 9. 150 с.

3. Котляревський І. А. Парадигматичні аспекти розвитку понятійного апарату музикознавства. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського / ред.-упор. О. С. Тимошенко. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2000. Вип. 7. С. 31–33.

4. Москаленко В. Г. До визначення поняття «музичне мислення». Українське музикознавство : зб. ст. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1998. Вип. 28. С. 48–53.

5. Пясковський І. Б. Логіка музичного мислення : монографія. Київ : Музична Україна, 1987. 182 с.

6. Шип С. В. Музична форма від звуку до стилю : навчальний посібник. Київ : Заповіт, 1998. 368 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-237-1-4>

CREATIVE INDUSTRIES OF UKRAINE AS DRIVERS OF DEVELOPMENT DURING THE WAR AND THEIR RECOVERY AFTER VICTORY

Pletsan Kh. V.

PhD in Public Administration, Associate Professor,

Associate Professor

Research Institute of Kyiv National University of Culture and Arts

Kyiv, Ukraine

«Those who want – look for opportunities,
those who don't want – look for reasons»

Socrates

The formation and development of creative industries as valuable landmarks of civilization has its historical and cultural basis and is an important condition for the sustainable development of society. This fact is confirmed by the results of the Global Competitiveness Report [7]. According to this document, a close relationship can be traced between a country's overall ranking, creativity, cultural development, innovation and civilizational development. Creativity involves the implementation of ideas based on human talents and abilities in the process of cultural activity, which allow to transform the cultural and creative orientations of society into cultural and creative practices. At the same time, tools for forming an attractive image of the state of Ukraine through cultural and creative initiatives, ideas, practices, traditions and value orientations are important. After all, the creative space facilitates the possibility of implementing strategic directions of brand formation, introducing innovations, developing cultural initiatives, effectively using digital technologies, implementing creative projects based on people-centeredness to popularize the uniqueness of Ukraine in the world.